

Regionální obchodní dohody v systému WTO

Mezinárodní obchodní režim, jaro 2020

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem

- Ve WTO ale existují **dva režimy preferenčního zacházení**, kde k diskriminaci mezi ostatními státy dochází

Preferenční zacházení ve WTO

- Obecné pravidlo – **MFN**
- > nediskriminace mezi ostatními zeměmi navzájem
- Ve WTO ale existují **dva režimy preferenčního zacházení**, kde k diskriminaci mezi ostatními státy dochází
- Pro tyto preference ve WTO existují z MFN **výjimky**

Preferenční zacházení ve WTO

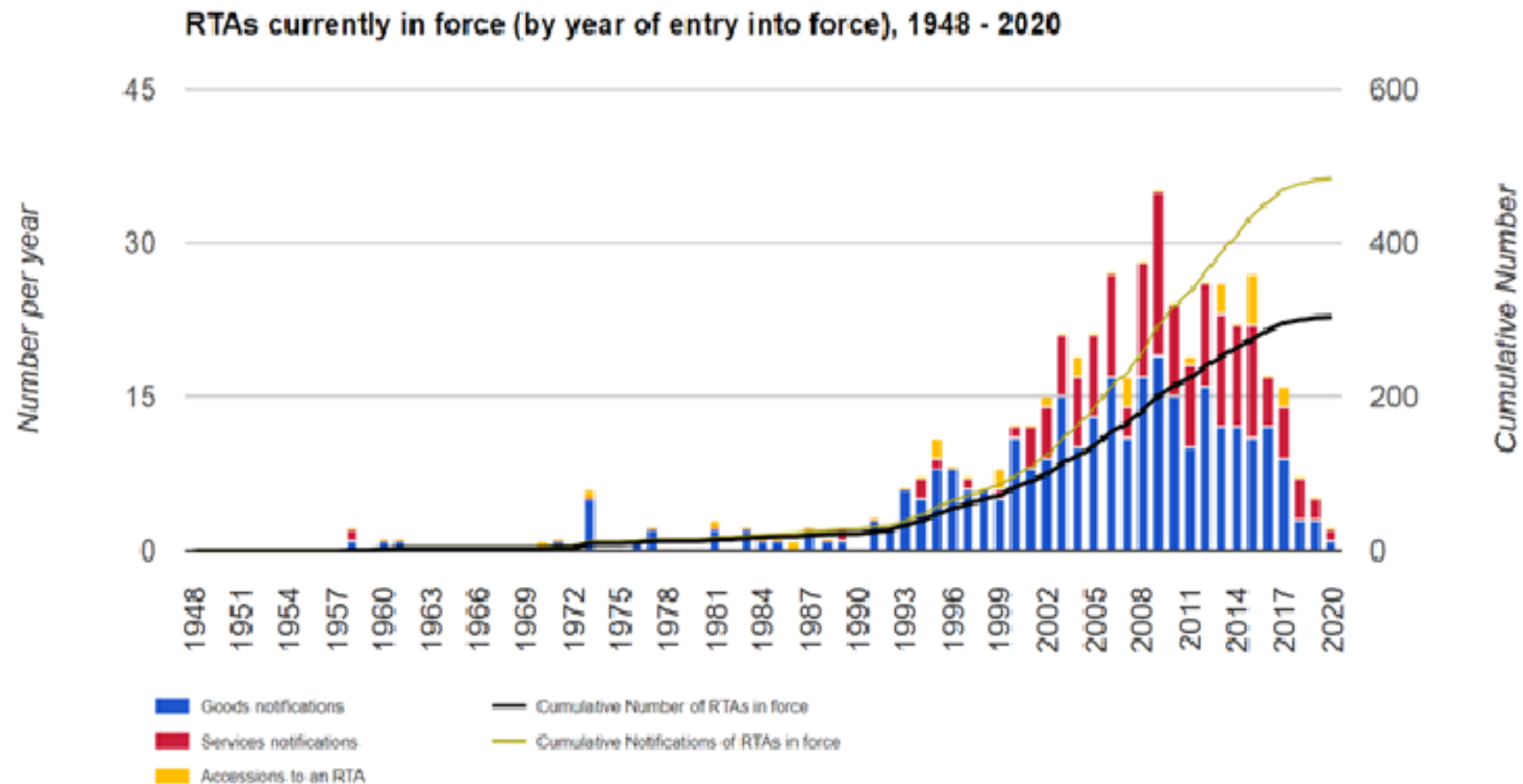
- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- **1) Reciproční (regionální obchodní dohody)**
- **2) Nereciproční (zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země)**

- **Povinnost notifikace, schvaluje Generální rada**

Preferenční zacházení ve WTO

- Jsou povoleny dva typy preferenčního zacházení:
- 1) Reciproční (**regionální obchodní dohody, RTAs**)
 - - **NAFTA, EU, MERCOSUR....**
- 2) Nereciproční (**zvýhodněný přístup na trh pro rozvojové země**)
 - - **GSP, zvláštní výhody pro LDCs**
- Povinnost notifikace, schvaluje Generální rada

Regionální obchodní dohody

Regionální obchodní dohody

- = RTAs
- V současnosti platných **304**, velká proliferace po roce 2000
- Hodně aktivní je Evropa! – EU a mimo-unijní evropské země se účastní **více než poloviny všech RTAs!**
- Asociační dohody, smlouvy se státy kromě Středozemního moře...
- Dohody EU o volném obchodu s **Japonskem, Jižní Koreou, Kanadou**

Proč tvořit RTAs?

- **Reciprocita** – směnné relace, politicky snáze obhajitelné než jednostranná liberalizace

Proč tvořit RTAs?

- Regionální – **jednodušší na dohodnutí než jednání na úrovni WTO** – největší rozmach během kolapsu Katarského kola

Proč tvořit RTAs?

- - lze řešit i složitější otázky, které se na úrovni WTO nedaří vyřešit –
netarifní překážky, investice...
- = nová generace komplexních RTAs (CETA)

Proč tvořit RTAs?

- **Politický rozměr**
- – prohloubení aliance (TTIP?)
- – sjednocení národa (Zollverein)
- – dekolonizace (South-South obchod)
- – návrat na Západ

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu
- Celní unie
- Společný trh
- Hospodářská unie

Typy RTAs

- Zóna volného obchodu – volný obchod navzájem (NAFTA)
- Celní unie – i společná vnější cla (MERCOSUR)
- Společný trh – i volný pohyb **pracovní síly a kapitálu** (EU), **ne nutně služby**
- Hospodářská unie – i společná fiskální a monetární politika (částečně EU)

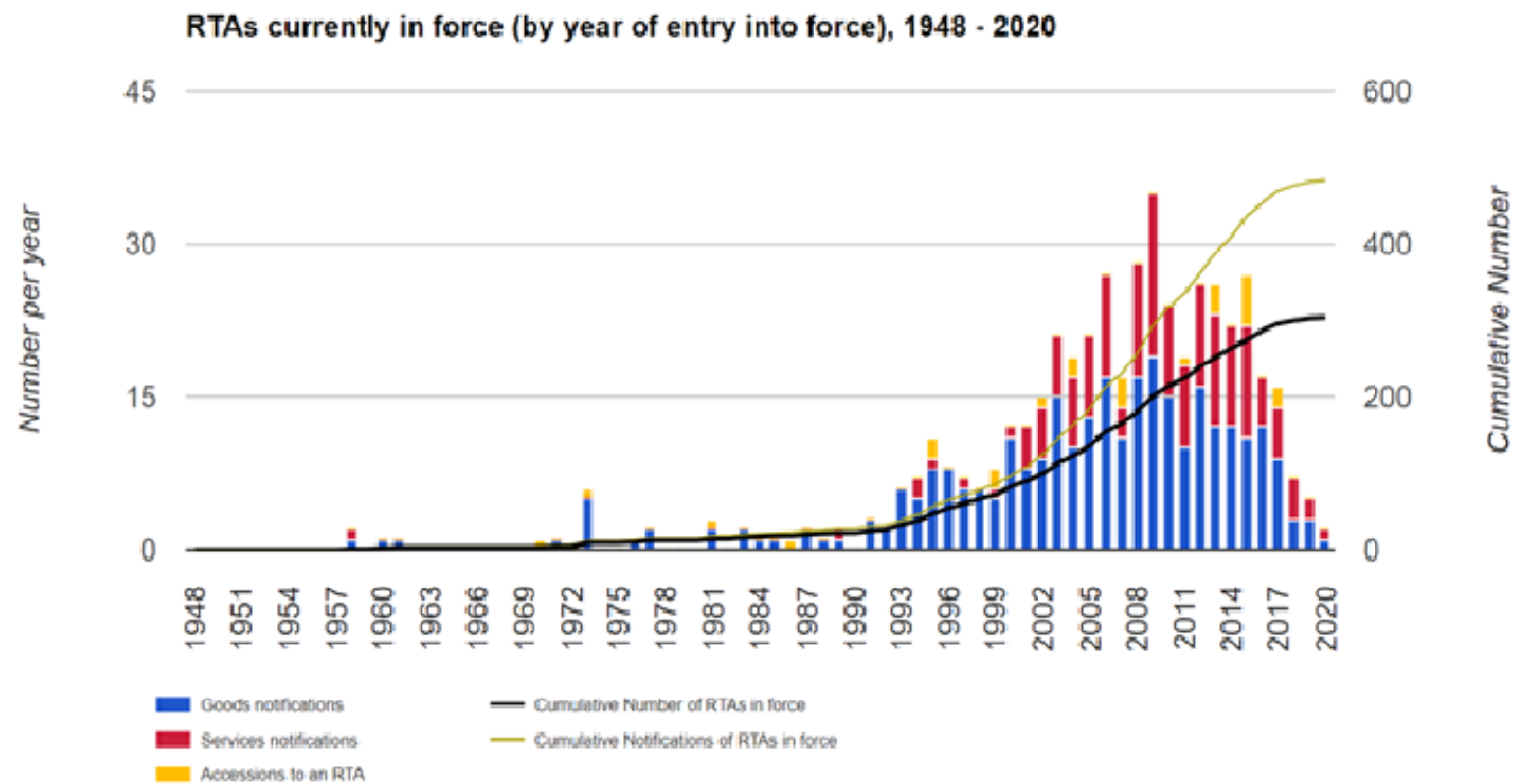
Typy RTAs

- Zdaleka nejčastější jsou zóny volného obchodu (free trade area)
- Jenom asi **10 %** všech RTAs jsou celní unie
- Další stupně prakticky jenom EU

Služby

- **GATS povoluje výjimku z MFN stejně jako GATT**
- I v regionálních dohodách řešeno až od 90. let
- Teoreticky by se dalo tvořit speciální dohody o liberalizaci obchodu se službami, reálně je to upravováno ve stejných smlouvách, jako obchod se zbožím
- Součást společného trhu EU

Služby

Služby

- **GATS povoluje výjimku z MFN stejně jako GATT**
- I v regionálních dohodách řešeno až od 90. let
- Teoreticky by se dalo tvořit speciální dohody o liberalizaci obchodu se službami, reálně je to upravováno ve stejných smlouvách, jako obchod se zbožím
- Součást společného trhu EU

Historie RTAs

- Cobden Chevalier 1860
- **USA** – série RTAs v 30s, potom odmlka, **nové až v 80s!**
- - 1985 Izrael, 1988 Kanada > 1995 Nafta
- **Japonsko** – až po roce 2000

Historie RTAs

- **Rozvojové země – nejdříve silně protekcionistické RTAs v 60s –** reakce na EHS
- = snaha o nahrazování importu na větším území, využít úspor z rozsahu
- Po neoliberalním obratu snaha o více otevřená uskupení
- ASEAN 1992, **Mercosur 1991**

EU

- **EHS 1957 = zóna voľného obchodu**
- **Celní unie 1968**
- **Jednotný evropský akt 1986 > spoločný trh 1992 (čtyři svobody)**

EU

- Odstraňování netarifních překážek (společné regulace)
- **ESD** – mnohem silnější než DSB!

EU

- Odstraňování netarifních překážek (společné regulace)
- ESD – mnohem silnější než DSB!
- Přímý účinek unijního práva, aplikační přednost (x GATT)

EU

- Odstraňování netarifních překážek (společné regulace)
 - ESD – mnohem silnější než DSB!
 - Přímý účinek unijního práva, aplikační přednost (x GATT)
 - = unijní nařízení, nebo i SFEU, jsou součástí národního práva, mají přednost před národními zákony a jednotlivec se jich může dovolat před soudem
-
- = mnohem pokročilejší režim než WTO!

Podmínky WTO pro RTAs

- Existují pravidla, která mají zabezpečit, že RTAs nebudou představovat příliš velký zásah do pravidel WTO

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- **2) Vnější bariéry v průměru nevzrostou** (obtížné pro celní unie!)
- **3) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny (90 %)** v přiměřené době (10 let)

Podmínky WTO pro RTAs

- **1) Týká se všeho obchodu** (ne jeden sektor)
- **2) Vnější bariéry v průměru nevzrostou** (obtížné pro celní unie!)
- **3) Vnitřní bariéry jsou skoro úplně odstraněny (90 %) v přiměřené době (10 let)**

- WTO je notifikována > kontrola

Podmínky WTO pro RTAs

- Pro rozvojové země toto neplatí (Enabling clause 1979)
- „= preferenční preference“
- > mohou uzavírat „**neúplné obchodní dohody**“ – navenek protekcionistické, s nedokončeným odstraněním vnitřních bariér
- Např. MERCOSUR
- 58 z 304 RTAs bylo uzavřených na základě Enabling clause

- „Jak poznám, že na nějaký produkt se má uplatnit preferenční zacházení?“ > **pravidla určování původu**

Pravidla určování původu

- **Minimální procento přidané hodnoty vytvořené v preferovaném státě**
- Kumulativní nebo nekumulativní (Je možné minimální hranici naplnit produkcí v několika státech EU?)
- **> diskriminuje výrobce polotovarů v zemích mimo RTA!**

Spory o přínosnosti RTAs

- **Vytváření obchodu x přesměrování obchodu (a investic)**
- **= trade creation x trade diversion**

- **= liberalizace x diskriminace**

Spory o přínosnosti RTAs

- Vytváření obchodu x přesměrování obchodu (a investic)
- = trade creation x trade diversion

- = liberalizace x diskriminace

- **Přesměrování obchodu je ekonomicky považováno za škodlivé, ale může mít strategický význam**

Spory o přínosnosti RTAs

- **Building blocks x stumbling blocks**

Spory o přínosnosti RTAs

- **Building blocks x stumbling blocks**
- Vytvoří se několik regionálních skupin, které se potom snáze dohodnou mezi sebou **x** Vytvoří se několik protekcionistických bloků, které budou usilovat o soběstačnost

- Zóna volného obchodu – soutěž, kdo bude nejliberálnější
- X celní unie – snaha chránit svůj průmysl na úkor cizích spotřebitelů

Unijní vs. americké RTAs

- Unijní dohody o volném obchodu řeší i životní prostředí, ochranu spotřebitele, práva zaměstnanců, ochranu hospodářské soutěže...
- USA – jen WTO disciplíny, více do hloubky – duševní vlastnictví, služby, investice

Komplexní RTAs

- TTIP, CETA....
- Podobně jako WTO narážejí na obtížná a citlivá témata
- Sice je zde lepší možnost je vyřešit, než na globální úrovni, přesto je to složité a kontroverzní

Komplexní RTAs

- **Netarifní překážky** – strach spotřebitelů ze snížení ochrany (smlouvy s USA)

Komplexní RTAs

- **Netarifní překážky** – strach spotřebitelů ze snížení ochrany (smlouvy s USA)
- **Ještě složitější ve smlouvách s rozvojovými zeměmi** – snížení standardů ve vyspělých zemích vs **ztráta komparativní výhody rozvojové země**

Komplexní RTAs

- Chudé země životní prostředí a pracovní právo řešit **nechtějí**, mají oprávněně pocit, že jim chceme vnutit normy, pro jejichž zavedení u nich nejsou podmínky
- „Luxus, který si nemůžeme dovolit“
- > západní NGOs jdou často de facto proti rozvojovým zemím

Komplexní RTAs

- **Netarifní překážky** – strach spotřebitelů ze snížení ochrany (smlouvy s USA)
- **Ještě složitější ve smlouvách s rozvojovými zeměmi** – snížení standardů ve vyspělých zemích vs **ztráta komparativní výhody rozvojové země**
- **Investiční arbitráže?** (viz. zvláštní přednáška)

Komplexní RTAs

- Neúspěch TTIP, odchod USA z TPP, stále nedokončená CETA...

- Děkuji za pozornost 😊